

วารสารธรรมเพื่อชีวิต
JOURNAL OF DHAMMA FOR LIFE
ISSN: 2822-048X
<https://soo8.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Original Research Article

Development of the Learning Process of Ancient Pali Grammar Scriptures through Online System

การพัฒนาระบบการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณทางออนไลน์

Supee Thumthong^{1*}, Phramaha Wattana Paññāḍīpo², Thanee Suwanprathip³

สุกี้ ทุมทอง^{1*}, พระมหาวัฒนา ปญญาทีโป (คำเคน)², ธาณี สุวรรณประทีป³

ARTICLE INFO

Name of Author &

Corresponding Author: *

1. Supee Thumthong*

สุกี้ ทุมทอง*

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Pali Studies Campus, Buddhaghosa Campus, Nakhon Pathom, Thailand.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตบาลีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม

Email: supee2t@gmail.com

2. Phramaha Wattana Paññāḍīpo

พระมหาวัฒนา ปญญาทีโป (คำเคน)

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Pali Studies Campus, Buddhaghosa Campus, Nakhon Pathom, Thailand.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตบาลีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม

Email: wattana.pan@mcu.ac.th

3. Thanee Suwanprathip

ธานี สุวรรณประทีป

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Pali Studies Campus, Buddhaghosa Campus, Nakhon Pathom, Thailand.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตบาลีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม

Email: thanee_305@hotmail.com

คำสำคัญ:

การพัฒนาระบบการเรียนรู้, ไวยากรณ์บาลี
โบราณ, ปทฐปฐิทธิ, อภิธานปิปปิก้า

Keywords:

Learning process development,
Ancient Pali grammar,
Padarupasiddhi, Abhidhanappadipika

ABSTRACT

This research is a documentary study with the following objectives: 1) to examine the current state of learning management for ancient Pali grammar texts, 2) to translate the Padarupasiddhi and Abhidhanappadipika texts and explore online learning management methods, and 3) to develop an online learning process for ancient Pali grammar texts.

The research findings reveal that ancient Pali grammar texts contain intricate content requiring extensive study time and are not included in the current Pali Pariyatti education system. Presently, the teaching and learning of these ancient texts are mostly conducted informally by private initiatives. The translation of the Padarupasiddhi (Sandhikanda) in a literal manner clarifies the rules of Pali grammar and provides an understanding of how to construct Pali word forms using the Kaccayana grammatical formulas. The Abhidhanappadipika (Pali translation) introduces a vast number of Pali words, including synonyms (e.g., 32 words meaning "Buddha") and polysemous words (e.g., the word "samaya" has nine meanings). Regarding the online learning process, knowledge is disseminated through platforms such as websites, Facebook, YouTube, and TikTok to align with modern trends and cater to learners' convenience. When teaching via Zoom, the majority of participants responded very positively. Additionally, the content was disseminated through various media: (1) a website for audio files and learning materials, (2) YouTube for full lecture videos and short example clips, (3) TikTok for short explanatory clips on the Abhidhanappadipika, and (4) printed books distributed as Dhamma donations.

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
Thai Journal Citation Index Centre

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

Article history:

Received: 26/03/2025

Revised: 13/04/2025

Accepted: 25/05/2025

Available online: 30/06/2025

How to Cite:

Thumthong, S., et al. (2025). Development of the Learning Process of Ancient Pali Grammar Scriptures through Online System. *Journal Dhamma for Life*, 31(2), 728-739.

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยด้านเอกสาร มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณ ๒) เพื่อแปลคัมภีร์ปทฺฐสัทธิตีและคัมภีร์อภินันตปทีปิกาและศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์ และ ๓) เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณทางออนไลน์

ผลการวิจัยพบว่า คัมภีร์ไวยากรณ์โบราณมีเนื้อหาที่ละเอียด ต้องใช้เวลามากในการศึกษา และไม่ได้มีอยู่ระบบการศึกษาบาลีเปรียญธรรม สภาพการเรียนการสอนของคัมภีร์ไวยากรณ์โบราณในปัจจุบัน ส่วนใหญ่จัดกันตามอศยาศัยในแนวเอกชน คัมภีร์ปทฺฐสัทธิตี สนธิกันซ์ แปลโดยพยัญชนะ ทำให้ทราบกฎเกณฑ์ด้านไวยากรณ์บาลีได้ชัดเจนและเข้าใจวิธีการทำตัวรูปบทบาลีโดยใช้สูตรกัจจายนไวยากรณ์ คัมภีร์อภินันตปทีปิกา บาลี-แปล ทำให้ทราบคำศัพท์บาลีจำนวนมาก ทั้งศัพท์ที่มีความหมายเดียวกัน เช่น ศัพท์ที่มีความหมายว่า พระพุทธเจ้า ๓๒ ศัพท์ และศัพท์ที่มีความหมายหลายอย่าง เช่น สมย ศัพท์ มีความหมาย ๙ อย่าง เป็นต้น ส่วนกระบวนการเรียนรู้ทางออนไลน์ เป็นการให้ความรู้ผ่านทาง Website, Facebook, YouTube และ TikTok เป็นต้น เพื่อให้เหมาะกับยุคสมัยและสะดวกกับผู้เรียน เมื่อทำการสอนออนไลน์ผ่าน Zoom พบว่าผู้เข้าเรียนส่วนใหญ่ให้การตอบรับ ดีมาก นอกจากนั้นยังได้เผยแพร่ทางสื่อต่าง ๆ คือ (๑) เว็บไซต์ สำหรับไฟล์เสียงและเอกสารประกอบการเรียน (๒) YouTube สำหรับคลิปคำบรรยายเต็ม และ คลิปสั้นเป็นตัวอย่าง (๓) TikTok คลิปสั้นตัวอย่างคำอธิบายอภินันตปทีปิกา (๔) พิมพ์หนังสือแจกจ่ายเป็นธรรมทาน

บทนำ

พระธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้นั้น เป็นธรรมที่ลึกซึ้ง เห็นได้ยาก รู้ตามได้ยาก สงบ ประณีต ไม่เป็นวิสัยแห่งตรรกะ ละเอียดย บัณฑิตจึงจะรู้ได้ ประกอบด้วยธรรมคืออิทัปปัจจยตาปฏิจจสมุปาทและพระนิพพาน ทรงแสดงพระธรรมอันงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด ถึงพร้อมด้วยอรรถะ ถึงพร้อมด้วยพยัญชนะ ประกาศพรหมจรรย์ อันบริบูรณ์โดยสิ้นเชิงและบริสุทธิ์ ทรงประกาศเนื้อความอริยสัจ ๔ อันเป็นไปเพื่อความเบื่อหน่าย เพื่อคลายกำหนัด เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อตรัสรู้ และเป็นไปเพื่อพระนิพพาน อักษร บทพยัญชนะ และการจำแนกว่า อุปาทานชั้น ๕ เป็นทุกข์เพราะเหตุนี้ ๆ ตัณหาเป็นเหตุเกิดทุกข์เพราะเหตุนี้ ๆ พระนิพพานเป็นความดับไปแห่งทุกข์เพราะเหตุนี้ ๆ อริยมรรคมีองค์ ๘ เป็นหนทางให้ถึงความดับไปแห่งทุกข์เพราะเหตุนี้ ๆ มีความหลากหลายไม่มีประมาณ คำสอนเหล่านั้นได้ถูกรวบรวมไว้ในคัมภีร์พระไตรปิฎก

ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
Thai Journal Citation Index Centre

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

คำสอนของพระพุทธเจ้าที่อยู่ในรูปบทบาลีในพระไตรปิฎกมีความลึกซึ้งและมีนัยอันวิจิตร จึงมีคัมภีร์อธิบายตามลำดับ ได้แก่ อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส และคัมภีร์ประกอบอื่น ๆ อีกมากมาย เพื่อรักษาบทพญัญชนะและอรรถะไม่ให้ขาดตกบกพร่อง รวมถึงคัมภีร์ที่เป็นพื้นฐานช่วยอุปการะในการศึกษาพระพุทธพจน์ คือกลุ่มคัมภีร์สัททวิเสส

คัมภีร์สัททวิเสสเป็นกลุ่มคัมภีร์ที่ว่าด้วยหลักภาษาในพระไตรปิฎก เป็นคัมภีร์พื้นฐานในทำความเข้าใจภาษาบาลีและวิเคราะห์เนื้อความหลักธรรมในพระไตรปิฎก ประกอบด้วยกลุ่มคัมภีร์ไวยากรณ์และกลุ่มคัมภีร์ที่ไม่ได้เป็นไวยากรณ์ สามารถแบ่งได้เป็น ๔ ประเภท ได้แก่

๑. กลุ่มคัมภีร์ไวยากรณ์ เป็นคัมภีร์ว่าด้วยระเบียบกฎเกณฑ์ของภาษาบาลี เช่น คัมภีร์กัจจายนะ คัมภีร์โมคคัลลานะ และคัมภีร์สัททนิติ เป็นต้น

๒. กลุ่มคัมภีร์นิชฌนุ เป็นคัมภีร์ว่าด้วยคำศัพท์บาลี เป็นพจนานุกรมภาษาบาลี เช่น คัมภีร์อภิธานปัปปีกา เป็นต้น

๓. กลุ่มคัมภีร์ฉันท เป็นคัมภีร์ว่าด้วยระเบียบกฎเกณฑ์การประพันธ์ที่เป็น ร้อยกรอง เช่น คัมภีร์วุตโตทัย เป็นต้น

๔. กลุ่มคัมภีร์กฎุญ เป็นคัมภีร์ว่าด้วยระเบียบการใช้คำ เนื้อความ และสำนวนไม่ให้มีโทษในการจนาคัมภีร์ด้วยภาษาบาลี เช่น คัมภีร์สุโพธาลังการะ เป็นต้น

ในบรรดาคัมภีร์สัททวิเสสทั้ง ๔ กลุ่มนี้ คัมภีร์ที่เป็นอุปการะเบื้องต้นในการศึกษาพระไตรปิฎกเป็นอย่างมาก คือ คัมภีร์ไวยากรณ์และคัมภีร์พจนานุกรมบาลี เพราะช่วยให้เข้าใจหลักภาษาและคำศัพท์ที่ใช้ในพระไตรปิฎก ในคัมภีร์ ๒ กลุ่มนั้น คัมภีร์ไวยากรณ์ที่มีเนื้อหาละเอียดพอสมควร ศึกษาได้สะดวกสำหรับผู้เริ่มต้น ได้แก่ คัมภีร์ปทรุปสิทธิ ซึ่งเน้นอธิบายการทำตัวรูปบทบาลีในพระไตรปิฎก เป็นคัมภีร์อธิบายโดยอาศัยสูตรกัจจายนไวยากรณ์ เช่น สูตรที่ ๑ **อตโธ อักษรสยญาโต** แปลความว่า เนื้อความเป็นสิ่งที่หมายรู้ได้ด้วยอักษร แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของอักษรในการทำความเข้าใจพระพุทธพจน์ หากอักษรวิบัติเสียหายไป การรู้เนื้อความในพระพุทธพจน์ก็เป็นไปได้ยาก ความเป็นผู้ฉลาดในอักษร จึงมีอุปการะมากในพระพุทธพจน์ทั้งหลาย สูตรที่ ๒ **อักษรปาทย เอกจดตาลี** แปลความว่า หน่วยเสียงทั้งหลายมี อ เป็นต้น จำนวน ๔๑ ตัว มีชื่อว่า อักษระ แสดงให้เห็นถึงในพระบาลีจะมีเพียง ๔๑ หน่วยเสียงเท่านั้น เกินกว่านั้น ไม่ใช่พระพุทธพจน์ ดังนี้ เป็นต้น

ส่วนคัมภีร์พจนานุกรมบาลี ได้แก่ คัมภีร์อภิธานปัปปีกา แสดงคำศัพท์ภาษาบาลีในรูปคาถาให้จดจำได้สะดวกจำนวน ๑,๒๐๓ คาถา รวบรวมกลุ่มศัพท์ที่มีความหมายเดียวกัน เช่น พระพุทธเจ้ามี ๓๒ ศัพท์ ได้แก่ พุทธ ทสพล สตถุ สพพณญ ทวิปทุตม มนินท ภควนตุ นาง จกขุมนตุ องคิรส มุนิ เป็นต้น ดังคาถาว่า

พุทโธ ทสพลโล สตถา สพพณญ ทวิปทุตโม

มุนินโท ภควา นาโถ จกขุมางคิโรโส มุนิ.

นอกจากนั้น คัมภีร์อภิธานปัปปีกา ยังรวบรวมกลุ่มคำศัพท์ที่มีความหมายหลายอย่าง เช่น ธมม ศัพท์มีความหมายเกินกว่า ๑๔ อย่าง ได้แก่ (๑) สภาวะ (๒) พระปริยัติ (๓) ปัญญา (๔) ความสมควร (๕) สัจจะ (๖)

ปกติ (๗) บุญ (๘) บุญยธรรม (๙) คุณความดี (๑๐) ความประพฤติ (๑๑) สมาธิ (๑๒) ความไม่ใช้สัตว์ (๑๓) อาบัติ (๑๔) เหตุ เป็นต้น ดังคาถาว่า

ธมโม สภาเว ปริยตติปัญญา-

ญาเยสุ สจฺจปฺกตีสฺส ปุณฺณเ

ณฺณเย คุณาจารสมาธิสฺสปี

นิสฺสตตตปตฺติสฺส การณาโท.

ผู้ศึกษาคำสอนของพระพุทธเจ้า หากมีความเข้าใจในบทบาทหลักไวยากรณ์และความหมายของศัพท์ที่ใช้ในพระไตรปิฎกประกอบด้วย ก็จะสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นำไปสู่การบอกสอนและประพฤติปฏิบัติอย่างถูกต้อง เป็นเหตุหนึ่งที่จะช่วยรักษาพระศาสนาให้มั่นคง ถึงกระนั้นก็ตาม คัมภีร์ปทรูปสิทธิและคัมภีร์อริธานปทีปิกานี้ ยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายสำหรับคนทั่วไปนัก ศึกษาเล่าเรียนกันในวงจำกัดเท่านั้น

ผู้วิจัยต้องการศึกษาคัมภีร์ปทรูปสิทธิและคัมภีร์อริธานปทีปิกา และวิธีการจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์ จัดทำเป็นหลักสูตรการเรียนการสอน จัดทำสื่อการสอน และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ทันสมัย ทำให้ผู้สนใจเข้าถึงได้สะดวก อันเป็นแนวทางในเผยแพร่องค์ความรู้ด้านภาษาบาลีชั้นสูงและคำสอนของพระพุทธเจ้าในพระไตรปิฎกให้แผ่ขยายกว้างขวางออกไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณ
๒. เพื่อแปลคัมภีร์ปทรูปสิทธิและคัมภีร์อริธานปทีปิกาและศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์
๓. เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณทางออนไลน์

ระเบียบวิธีการวิจัย

บทความวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณทางออนไลน์” เป็นการศึกษาวิจัยด้านเอกสาร (Documentary research) และเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยมีวิธีการดังนี้

๑. ศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณ
๒. แปลคัมภีร์ปทรูปสิทธิและอริธานปทีปิกา และศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์
๓. พัฒนากระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณทางออนไลน์
๔. ทดสอบระบบการเรียนการสอนทางออนไลน์
๕. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ
๖. เรียบเรียงเนื้อหาเป็นรูปเล่มและนำเสนอ

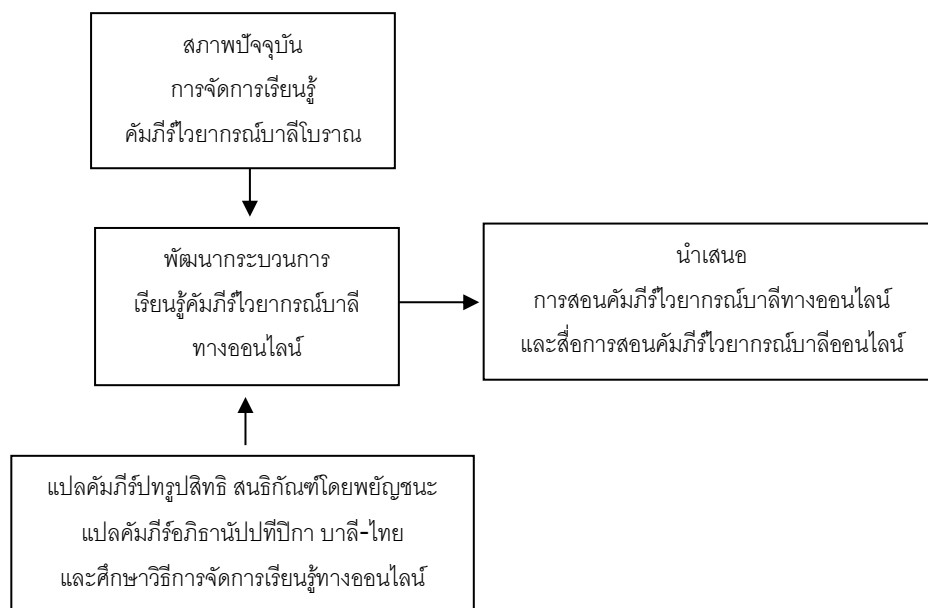
ศูนย์พัฒนาระบบงานวิจัย
Thai Journal Citation Index Centre

<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

กรอบแนวคิดการทำวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การพัฒนากระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณทางออนไลน์” มีกรอบแนวคิดในการทำวิจัย ดังแผนภาพ

แผนภาพที่ ๑ แสดงกรอบแนวคิดในการทำวิจัย

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ มีผลการวิจัยตามลำดับวัตถุประสงค์ ๓ ข้อ และประเด็นที่ค้นพบจากการวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

๑) ศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณ พบว่า คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณ รวมเรียกว่าคัมภีร์สหทวิเสส เป็นกลุ่มคัมภีร์ที่เป็นพื้นฐานในการศึกษาพระไตรปิฎก ประกอบด้วย ๔ คัมภีร์ ได้แก่ คัมภีร์ไวยากรณ์ คัมภีร์อริธาน คัมภีร์ฉันท และ คัมภีร์ อลังการะ คัมภีร์นิรุตติศาสตร์ทั้ง ๔ คัมภีร์นี้ นิยมใช้เรียนและสอนกันมาแต่โบราณกาล ส่วนในประเทศไทยเคยมีการเรียนการสอนทั้ง ๔ คัมภีร์ แต่ขาดช่วงไป ไม่มีการเรียนการสอนเป็นเวลาเกือบร้อยปีเนื่องจากเนื้อหาสาระมีความกว้างขวางละเอียดพิสดารและใช้เวลาในการศึกษาเรียนรู้ทั้งยังขาดเอกสารตำราอธิบายขยายความอันเป็นเหตุให้เข้าใจยากและล่าช้า

เนื้อหาของคัมภีร์ไวยากรณ์โบราณมีเนื้อหาที่ละเอียด ต้องใช้เวลามากในการศึกษา และไม่ได้อยู่ระบบการศึกษาบาลีปริยัตธรรม สภาพการเรียนการสอนของคัมภีร์ไวยากรณ์โบราณในปัจจุบัน ส่วนใหญ่จัดกันตาม อัสยาศัยในแนวเอกชน หากเจ้าสำนักเรียนใด หรือ ผู้รับผิดชอบสำนักการศึกษาใด มีความเข้มแข็งก็จะจัดการศึกษาได้ดี ส่วนผู้สนใจศึกษาก็ยังมีน้อยเพราะไม่อยู่ในระบบการศึกษาปกติ โดยมีสถานเปิดสอน ได้แก่ สำนักเรียนบาลีใหญ่วัดท่ามะโอ สำนักเรียนบาลีใหญ่วัดหาดใหญ่สีตาราม ศูนย์กรรมฐานวิหารธรรม สำนักเรียนบาลีวัดม่อนเจริญธรรม สำนักเรียนวัดจากแดง สำนักเรียนวัดเขาสนามชัย โรงเรียนพระปริยัติธรรมวิมล สุทธาภิวัฒน์ วัดสุทธาโภชน สถาบันเตปิฎก สุเตสิบัณฑิต และ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาหลีศึกษาพุทธโฆส อำเภอพุทธมณฑล จังหวัด นครปฐม เป็นต้น

๒) แปลคัมภีร์ปทฺฐสัทธิตีและคัมภีร์อริยานนปทีปิกา และศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์ พบว่า
ก. แปลคัมภีร์ปทฺฐสัทธิตี สนธิกัณท์ โดยพยัญชนะ ทำให้ทราบถึงการเรียกชื่ออักษร ๔๑ ตัว สระ ๘ ตัว พยัญชนะ ๓๓ ตัว รัสสะ ทีฆะ ได้อย่างชัดเจน และทำให้ทราบวิธีการทำตัวรูปบทบาลี โดยใช้สูตรกระจาย ไวยากรณ์ มีโครงสร้างของเนื้อหา ดังตาราง

ตารางที่ ๑ แสดงโครงสร้างเนื้อหาคัมภีร์ปทฺฐสัทธิตี สนธิกัณท์

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	รายละเอียด	คาถา
๑	คนถรมภ	คำเริ่มคัมภีร์	-
๒	สนธิกัณท์	การเชื่อมบทบาลี	๑
	สนธิวิธาน	การเรียกชื่ออักษร	๒ - ๑๑
	สรสนธิวิธาน	การต่อสระ	๑๒ - ๓๔
	ปกติสนธิวิธาน	คงรูปปกติไม่เปลี่ยนแปลง	๓๕ - ๓๖
	พยัญชนสนธิวิธาน	การต่อพยัญชนะ	๓๗ - ๔๘
	นิคคหิตสนธิวิธาน	การต่อนิคหิต	๔๙ - ๕๙

ข. แปลอริยานนปทีปิกา บาลี-ไทย ทำให้ทราบถึงคำศัพท์ที่ใช้ในภาษาบาลีเป็นจำนวนมาก รวบรวมไว้ในรูปคาถา ๑,๒๐๓ คาถา ทำให้ท่องจำได้สะดวก จัดไว้เป็นหมวดหมู่ แยกเป็น ๓ กัณท์

ได้แก่ (๑) สัคคกัณท์ (๒) ภูกัณท์ (๓) สามัญญกัณท์ มีโครงสร้างของเนื้อหา ดังตาราง

ตารางที่ ๒ แสดงโครงสร้างเนื้อหาของคัมภีร์อริยานนปทีปิกา

ลำดับ	ชื่อกัณท์	เนื้อหา	คาถา
๑	สัคคกัณท์	ศัพท์ที่มีความหมายว่า พระพุทธเจ้า พระพุทธโคดม นิพพาน พระอรหันต์ สวรรค์ เทวดา อสูร พรหม พระอินทร์ ไฟ แสงสว่าง ท้องฟ้า ดวงดาว ดวงอาทิตย์ กาลเวลา ฤดูกาล เสียง คำพูด และสภาวะธรรมต่าง ๆ เช่น ความดี จิต ปัญญา ความเพียร ตัณหา เป็นต้น	๑ - ๑๗๙
๒	ภูกัณท์		
	ภูมिवรรค	ศัพท์เกี่ยวกับแผ่นดิน	๑๘๐ - ๑๙๗
	ปุรวรรค	ศัพท์เกี่ยวกับเมือง	๑๙๘ - ๒๒๖
	นรวรรค	ศัพท์เกี่ยวกับบุคคล	๒๒๗ - ๓๓๑
	จตุพพันนวรรค	ศัพท์เกี่ยวกับวรรณะ ๔	๓๓๒ - ๕๓๕
	อรัญญาทิวรรค	ศัพท์เกี่ยวกับต้นไม้ ภูเขา และสัตว์	๕๓๖ - ๖๔๘
	ปาตาลวรรค	ศัพท์เกี่ยวแม่น้ำ ทะเล และเมืองบาดาล	๖๔๙ - ๖๙๐
๓	สามัญญกัณท์		
	วิเสสยาธินวรรค	ศัพท์ที่เป็นวิเสสนะ	๖๙๑ - ๗๕๗
	สังกัณณวรรค	ศัพท์ไวยากรณ์ทั่วไป	๗๕๘ - ๗๗๖
	อเนกัตถวรรค	ศัพท์ที่มีความหมายมาก	๗๗๗ - ๑๑๓๕
	อัปพยวรรค	ความหมายของนิบาต อุปสรรค และปัจจัย	๑๑๓๖ - ๑๒๐๓

ค. ศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์ พบว่า การจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์ (Online Learning Management) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน จัดการ และประเมินผลการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เป็นเครื่องมือหลัก องค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์ ได้แก่ (๑) การออกแบบการเรียนการสอน (Instructional Design) (๒) การวิเคราะห์ความต้องการ วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย วัตถุประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาที่จะสอน (๓) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เช่น การบรรยายออนไลน์ การอภิปรายกลุ่ม การทำแบบฝึกหัด เป็นต้น (๔) การพัฒนาสื่อการเรียนรู้พัฒนาสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ เช่น วิดีโอ อินโฟกราฟิก เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น (๕) การเลือกใช้เครื่องมือและเทคโนโลยี เลือกใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น LMS, Video Conference, Interactive Tools เป็นต้น

การจัดการระบบการเรียนรู้ (Learning Management System - LMS) ประกอบด้วย (๑) การจัดเก็บและเผยแพร่เนื้อหาการเรียนรู้ จัดเก็บเนื้อหาการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ และเผยแพร่ให้ผู้เรียนเข้าถึงได้ง่าย (๒) การจัดการผู้เรียน ลงทะเบียนผู้เรียน จัดกลุ่มผู้เรียน ติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน (๓) การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างและจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ เช่น การบ้าน แบบทดสอบ กระดานสนทนา เป็นต้น (๔) การรายงานผล สร้างรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ผู้เรียนเป็นใครก็ได้ อยู่ที่ใดก็ได้ เรียนเวลาใดก็ได้ เอาตามความสะดวกของผู้เรียนเป็นสำคัญ เนื่องจากโรงเรียนออนไลน์ได้เปิดเว็บไซต์ให้บริการตลอด ๒๔ ชั่วโมง มีสื่อทุกประเภทที่นำเสนอในเว็บไซต์ ไม่ว่าจะเป็นทั้งข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง VDO ซึ่งจะช่วยกระตุ้นความสนใจ ในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังทำให้เนื้อหาของเนื้อหาต่าง ๆ ง่ายดายนมากขึ้น ผู้เรียนสามารถเลือกวิชาเรียนได้ตามความต้องการ เอกสารบนเว็บไซต์ที่มี Links ต่อไปยังแหล่งความรู้อื่น ๆ ทำให้ขอบเขตการเรียนรู้กว้างออกไป และเรียนอย่างรู้ลึกมากขึ้น

ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์ เช่น (๑) เพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา (๒) ลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเดินทางมาเรียนที่สถาบันการศึกษา (๓) ประหยัดค่าใช้จ่าย ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางและที่พัก (๓) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามความสนใจและความสามารถของตนเอง (๔) เพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้: ผู้เรียนสามารถทบทวนบทเรียนได้หลายครั้งตามต้องการ

ข้อควรพิจารณาในการจัดการเรียนรู้ทางออนไลน์ ประกอบด้วย (๑) การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ผู้เรียนต้องมีอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ตที่เพียงพอ (๒) ทักษะการใช้เทคโนโลยี: ผู้เรียนและผู้สอนต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยี (๓) การมีวินัยและแรงจูงใจ ผู้เรียนต้องมีวินัยและแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้วยตนเอง (๔) การประเมินผลการเรียนรู้ ต้องมีการประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเชื่อถือได้

ประโยชน์ของการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online learning) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน เนื่องจากไม่ได้จำกัดอยู่ในสถานที่เดียวเท่านั้น เกิดเครือข่ายความรู้ โยงใยออกไปไกล เน้นการเรียน

แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ช่วยลดช่องว่างระหว่างการเรียนรู้ในเมืองกับท้องถิ่น สรุปแล้ว การเรียนรู้แบบการเรียนรู้แบบออนไลน์ เป็นการเรียนที่มีความมีความยืดหยุ่นสูง

เพราะฉะนั้นผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบในการเรียนมากกว่าปกติ เพราะไม่มีใครมานั่งจ้ำจี้จ้ำไช ยิ่งเรียนยิ่งได้กับตัวเอง

วิธีการสอนให้ได้ผลดี สำหรับผู้สอนมีกระบวนการดังนี้ คือ (๑) ควรสอนซ้ำ ๆ เน้นเนื้อหาใจความที่สำคัญ ๆ (๒) ใช้วิธีพักเบรกบ่อยขึ้น (๓) มีการยกตัวอย่างให้มากขึ้น (๔) ทบทวนนักศึกษาให้เข้าถึงบทเรียน โดย อาจสุ่มเรียก ถามเป็นระยะ (๕) ใช้วิธีการสอนโดยให้นักศึกษาเปิดกล้อง (๖) สอนแบบสาธิต และปฏิบัติตาม โดยเตรียมขั้นตอน/คู่มือให้ชัดเจน (๗) แบ่งกลุ่มย่อย ในการจัดการเรียนการสอน (๘) บันทึกคลิป VDO ให้ นักศึกษาสามารถดาวน์โหลดไปศึกษาได้ในภายหลัง

๓) พัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยคอมพิวเตอร์กราฟิกส์โบราณทางออนไลน์ ผู้วิจัยได้ศึกษาและจัดทำระบบออนไลน์ สำหรับให้ผู้สนใจได้ศึกษาโดยสะดวก จัดพิมพ์คอมพิวเตอร์กราฟิกส์โบราณที่แปลแล้ว นำมาเผยแพร่ และพัฒนาระบบ ตามลำดับสรุปได้ดังนี้

๑. ศึกษาแบบ Website, Facebook, YouTube, TikTok, Zoom ที่เกี่ยวกับระบบการเรียนการสอน
๒. ศึกษาเครื่องมือและวิธีการทำสื่อออนไลน์ ฝึกทำไฟล์ภาพและเสียง การใช้โปรแกรมทำสื่อการสอน ตัดต่อคลิปวิดีโอ ทำปกคลิป เป็นต้น

๓. แปล และ วิเคราะห์ จัดทำวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่จะใช้สอนและทำสื่อ

๔. รับสมัครผู้เรียนออนไลน์

๕. แบบฟอร์มลงทะเบียนออนไลน์

<https://forms.gle/7TrTbgJUzJkyXjLE8>

๖. สอนออนไลน์ทาง zoom จำนวน ๑๐ ครั้ง

<https://us02web.zoom.us/j/5421578472...>

๗. ถ่ายทอดสดทาง Facebook และ YouTube

<https://www.facebook.com/Ajsupee>

<https://www.youtube.com/user/ajsupee>

<https://www.youtube.com/channel/UCciWSlPPZNAcArgwZU7LkiQ>

๘. ประเมินผลทางออนไลน์และรับเกียรติบัตร

และผู้วิจัยได้พัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยคอมพิวเตอร์กราฟิกส์โบราณ โดยอาศัยเครื่องมือที่คนทั่วไปคุ้นเคย กันดีอยู่แล้ว ได้แก่ (๑) เว็บไซต์ (๒) YouTube (๓) Facebook (๔) TikTok โดยจัดระบบให้ตอบสนองต่อความต้องการ ดังนี้

๑. ทางเว็บไซต์ จัดทำเว็บไซต์ให้รองรับรายละเอียดต่าง ๆ ที่ต้องการในการเรียนรู้ทางออนไลน์ มีลิงก์ เชื่อมโยงไปสู่ Facebook และ YouTube สามารถหาข้อมูลได้สะดวก ตามลิงก์ http://www.ajsupee.com/-mp3?cat_id=153

ศูนย์พัฒนาระบบงานวิจัย
Thai Journal Citation Index Centre

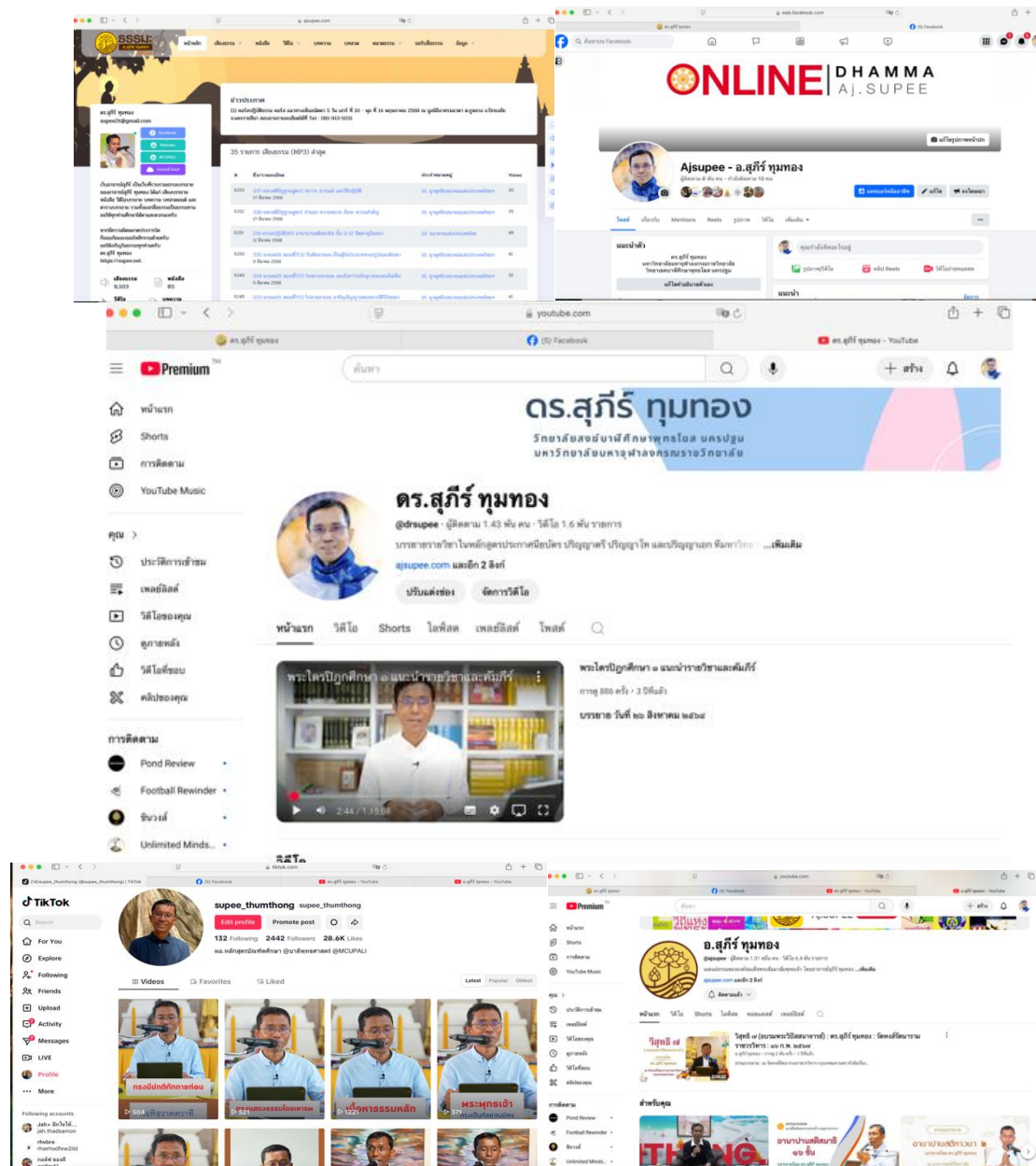
<https://so08.tci-thaijo.org/index.php/dhammalife/index>

๒. จัดทำ YouTube ไว้ ๒ ช่อง เมื่อมีการบรรยายในการเรียนผ่าน zoom จะถ่ายทอดพร้อมกันทั้ง ๒ ช่อง เมื่อถ่ายทอดครบแล้ว ก็จะทำเป็น Playlists ไว้ เพื่อความสะดวกแก่ผู้ต้องการมาเรียนภายหลัง ส่วนเมื่อตัดต่อเรียบร้อยแล้ว จะลงไว้ใน YouTube ช่องที่มีเนื้อหาไปทางวิชาการ ตามลิงก์ <https://www.youtube.com/channel/UCciWSLPPZNAcArgwZU7LkiQ>

๓. ช่อง Facebook ทำไว้ ๒ ช่อง สำหรับประกาศรับสมัครและกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งประกาศเกี่ยวกับการขอรับหนังสือ ช่อง Facebook Fanpage จะถ่ายทอดสดตอนบรรยายทาง zoom ด้วยอีกทางหนึ่ง

๔. ช่อง TikTok ทำคลิปสั้นเป็นเรื่อง ๆ ลงทางช่อง TikTok ตามลิงก์ https://www.tiktok.com/@supee_thumthong

ภาพที่ ๑ แสดงช่องทางการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณทางออนไลน์

การเรียนรู้คำภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณทางออนไลน์ เบื้องต้นทำโดยการศึกษาแบบ Website, Facebook, YouTube, TikTok, Zoom ที่เกี่ยวกับระบบการเรียนการสอน รวมทั้งศึกษาเครื่องมือและวิธีการทำสื่อออนไลน์ ฝึกทำไฟล์ภาพและเสียง การใช้โปรแกรมทำสื่อการสอน ตัดต่อ คลิปวิดีโอ ทำปกคลิป แล้วจึงเริ่มทำการสอนทางออนไลน์ทาง Zoom ถ่ายทอดสดการเรียนการสอนผ่านทาง Facebook และ YouTube การพัฒนากระบวนการเรียนรู้คำภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณทางออนไลน์ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สนใจให้สามารถเรียนได้ตามวันเวลาที่สะดวก เมื่อสอนแล้วก็นำมาตัดต่อ ทำคลิป จัดพิมพ์หนังสือ แล้วเผยแพร่ทางเว็บไซต์, YouTube, Facebook และ TikTok ตามความเหมาะสม พบว่า ข้อมูลในเว็บไซต์มีผู้สนใจค่อนข้างน้อย YouTube สำหรับคลิปคำบรรยายเต็ม และ คลิปสั้นเป็นตัวอย่าง มีผู้สนใจมากพอสมควร TikTok คลิปสั้นตัวอย่างคำอธิบายอภิธานปิฎกามีผู้ดูจำนวนมาก และหนังสือแจกจ่ายเป็นธรรมทาน มีผู้สนใจขอรับเป็นจำนวนมากและรวดเร็ว

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้ มีความแตกต่างและเพิ่มเติมจากงานที่ผู้อื่นได้ทำไว้เกี่ยวกับคำภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณสรุปได้ดังนี้

๑. มีการเรียนสอนออนไลน์ทาง zoom และมีเกียรติบัตรจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบวรศึกษาพุทธโฆส นครปฐม มอบให้แก่ผู้เข้าร่วมศึกษาด้วย เป็นการเผยแพร่งานในวิทยาเขตให้เป็นที่รู้จักแก่ประชาชนทั่วไป
๒. มีการตัดต่อคลิปเต็มเรื่อง โดยมีเอกสารประกอบการสอนรวมอยู่ในคลิป ทำให้ศึกษาได้สะดวกสำหรับผู้เรียนในภายหลัง และผู้เรียนสามารถเรียนได้ตลอดเวลาทางออนไลน์
๓. มีการตัดต่อเป็นคลิปขนาดสั้น ลงใน YouTube และ TikTok เพื่อดึงดูดความสนใจให้รู้จักคำภีร์ปิฎก สิทธิและอภิธานปิฎกและตัวอย่างคำศัพท์ในพระไตรปิฎก
๔. มีการพิมพ์หนังสือและแจกเป็นธรรมทานสำหรับผู้สนใจ โดยให้ขอรับมาทางเว็บไซต์ และสถิติของผู้ขอรับหนังสือไว้ด้วย

องค์ความรู้ใหม่

๑. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้คำภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณทางออนไลน์ เป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สนใจทั่วไป ให้สามารถเรียนได้ตามวันเวลาที่สะดวก แม้ตัวคำภีร์จะมีเนื้อหาหนักและคนรู้จักน้อย ก็สามารถสร้างการรับรู้ผ่านทางออนไลน์ได้ หากฟังไม่ทันช่วงใด ก็สามารถทบทวนได้
๒. ข้อดีของการเรียนออนไลน์คือคนทั่วไปเข้าถึงได้ง่าย สามารถเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา ราคาประหยัด เรียนตามความเร็วของตนเอง สามารถทบทวนบทเรียนได้หลายครั้งตามต้องการ
๓. ทำให้ทราบว่าประชาชนทั่วไปมีความสนใจในภาษาบาลีขั้นสูงและการศึกษาบทบาลีในพระไตรปิฎกมากพอสมควร

สรุป

คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณมีเนื้อหาที่ละเอียด ต้องใช้เวลามากในการศึกษา ผู้สนใจศึกษาก็ยังมีน้อย เพราะไม่อยู่ในระบบการศึกษาปกติ โดยมีสถานเปิดสอน ได้แก่ สำนักเรียนบาลีวัดท่ามะโอ สำนักเรียนบาลีวัดหาดใหญ่สีตาราม สำนักเรียนวัดจากแดง สำนักเรียนวัดเขาสนามชัย สถาบันเตปิฎกสุเทสับัณฑิต และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม เป็นต้น คัมภีร์ปทรูปสิทธิสนธิกัณฑ์ ทำให้ทราบวิธีการเรียกชื่ออักษรและวิธีการตอบทบาลี โดยมีสูตรกัจจายน์ไวยากรณ์กำกับ คัมภีร์อภิธานปัปปีกา ทำให้ทราบคำศัพท์บาลี ทั้งศัพท์ที่มีความหมายเดียวกันและศัพท์ที่มีความหมายหลายอย่าง ส่วนวิธีการศึกษาทางออนไลน์ เป็นการให้ความรู้ผ่านทาง Website, Facebook, YouTube และ TikTok เป็นต้น เพื่อให้เหมาะสมกับสมัยที่การสื่อสารมีเครื่องมืออำนวยความสะดวก การพัฒนากระบวนการเรียนรู้คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีโบราณทางออนไลน์ ทำโดยการศึกษาในระบบ Website, Facebook, YouTube, TikTok, Zoom ที่เกี่ยวกับระบบการเรียนการสอน รวมทั้งศึกษาเครื่องมือและวิธีการทำสื่อออนไลน์ ฝึกทำไฟล์ภาพและเสียง การใช้โปรแกรมทำสื่อการสอน ตัดต่อคลิปวิดีโอ ทำปกคลิป จัดทำโครงสร้างกระบวนการเรียนรู้ แล้วจึงเริ่มทำการสอนออนไลน์ผ่าน Zoom ถ่ายทอดสดการเรียนการสอนผ่านทาง Facebook และ YouTube และเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สนใจให้สามารถเรียนได้ตามวันเวลาที่สะดวก เมื่อสอนแล้ว นำมาตัดต่อ ทำคลิปจัดพิมพ์หนังสือ เผยแพร่ทางสื่อต่าง ๆ เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการเผยแผ่องค์ความรู้ด้านคัมภีร์ไวยากรณ์บาลีขั้นสูงและคำสอนของพระพุทธเจ้าในพระไตรปิฎกให้แผ่ขยายกว้างขวางออกไป

เอกสารอ้างอิง

- [ไม่ระบุผู้แต่ง]. (2021, June). เอกสารเผยแพร่-KM-จัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์-2. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. <https://www.teched.mutt.ac.th/wp-content/uploads/2021/06/เอกสารเผยแพร่-KM-จัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์-2.pdf>
- [ไม่ระบุผู้แต่ง]. (ไม่ระบุวันที่). การเรียนการสอนออนไลน์ (online learning). English Gang. <https://englishgang.com/การเรียนการสอนออนไลน์-online-le>
- พระพุทธปัยยเถระ. (ไม่ระบุวันที่). ปทฺรปสฺสทฺธิ. ชมรมนิรุตติศึกษา วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ คณะ 25.
- พระมหาสมปอง มุทิโต. (2547). คัมภีร์อภิธานวรรณนา. บ.ประยูรวงศ์พรีนติง จก.
- มหาจุฬาราชวิทยาลัยในพระบรมราชูปถัมภ์. (2535). อภิธานปฺปทีปิกา และ อภิธานปฺปทีปิกาสุจิ. โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2500). พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.